ZAŁOŻENIA
POLSKIEJ POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

ORAZ

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA
I STRATEGIA OBRONNA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

"Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa", *sygnowane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, określają podstawowe zasady polityki naszego kraju w dziedzinie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego*. **"Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej"** *jest dokumentem rozwijającym i precyzującym te zasady. Przedstawia zamierzenia i kierunki działań mających na celu umocnienie suwerenności i bezpieczeństwa Polski, sprzyjających rozwojowi cywilizacyjnemu naszego kraju i wzrostowi jego pozycji w Europie.*

Prace nad strategią - lub inaczej: doktryną - obronną zostały podjęte przez międzyresortowy zespół powołany zarządzeniem Prezydenta RP z dnia 5 VIII 1991 r. i zorganizowany przy Biurze Bezpieczeństwa Narodowego. W skład zespołu wchodzili przedstawiciele Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Urzędu Rady Ministrów, Centralnego Urzędu Planowania, Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz pracownicy i konsultanci BBN. Pracami zespołu kierował Sekretarz Stanu ds. bezpieczeństwa narodowego, Szef BBN. Kolejne wersje projektu dokumentu były dyskutowane na posiedzeniach Komitetu Obrony Kraju w dnia 5 II i 30 VII 1992 r. oraz na posiedzeniach sejmowej Komisji Obrony Narodowej. Wersja finalna została przyjęta przez Komitet Obrony Kraju w dniu 2 XI 1992 r. obradujący w składzie: przewodniczący - Lech Wałęsa, Prezydent RP; członkowie - Hanna Suchocka, Prezes Rady Ministrów; Wiesław Chrzanowski, Marszałek Sejmu RP; August Chełkowski, Marszałek Senatu RP; Krzysztof Skubiszewski, Minister Spraw Zagranicznych; Janusz Onyszkiewicz, Minister Obrony Narodowej; Andrzej Milczanowski, Minister Spraw Wewnętrznych; Jerzy Osiatyński, Minister Finansów; gen. Tadeusz Wilecki, Szef Sztabu Generalnego WP; Mieczysław Wachowski, Szef Gabinetu Prezydenta RP; Jerzy Milewski, Sekretarz KOK, Szef BBN.

SPIS TREŚCI

ZAŁOŻENIA POLSKIEJ POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

1. Założenia podstawowe.....4

2. Integracja z Europą Zachodnią.....4

3. Międzynarodowy system bezpieczeństwa.....5

4. Nowa współpraca regionalna.....5

5. Obronność.....6

6. Bezpieczeństwo wewnętrzne.....6

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I STRATEGIA OBRONNA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

1. Wstęp.....7

2. Uwarunkowania i zagrożenia.....7

3. Zewnętrzne aspekty polityki bezpieczeństwa.....9

4. Aspekty gospodarczo-obronne.....12

5. Założenia strategii obrony.....14

6. System obronny.....15

7. Zakończenie.....19

Prezydent
Rzeczpospolitej Polskiej

Założenia
polskiej polityki bezpieczeństwa

1. Założenia podstawowe

Współczesna treść pojęcia bezpieczeństwa państwa obejmuje zarówno kwestie polityczne i militarne, jak i aspekty gospodarcze, ekologiczne, społeczne i etniczne. W każdej z tych dziedzin polska polityka bezpieczeństwa jest zgodna z prawem międzynarodowym, w szczególności z prawem Organizacji Narodów Zjednoczonych, z postanowieniami i decyzjami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz dwustronnymi i wielostronnymi umowami, których Polska jest stroną.

Rzeczpospolita Polska traktuje jako nienaruszalne swe granice i nie ma żadnych roszczeń terytorialnych wobec swych sąsiadów. Szanuje suwerenność innych państw i wyrzeka się użycia siły, łącznie z grożeniem siłą, w bilateralnych stosunkach z innymi państwami. Polska pragnie szczególnie ściśle współpracować z państwami sąsiedzkimi.

2. Integracja z Europą Zachodnią

Przyszłe członkostwo Polski we Wspólnotach Europejskich ma podstawowe znaczenie dla naszego kraju. Integracji gospodarczej z Zachodem przyświecają także motywy i cele polityczne. Stowarzyszenie traktujemy jako etap w dążeniu do osiągnięcia w możliwie krótkim czasie pełnego członkostwa we Wspólnotach Europejskich, względnie - w przyszłej Unii Europejskiej, która powstanie zamiast Wspólnot. Jest to trudne zadanie wymagające wprowadzenia wielu zmian dostosowawczych oraz konsekwentnego współdziałania całego społeczeństwa.

Możemy przezwyciężyć nasze zapóźnienie cywilizacyjne i stać się równorzędnym partnerem państw rozwiniętych tylko przez szybkie i skuteczne włączenie Polski do procesu gospodarczej i politycznej integracji zachodnioeuropejskiej. Dobrowolna izolacja i niewykorzystanie szansy szybkiego rozwoju doprowadziłyby z czasem nieuchronnie do marginalizacji polskiej gospodarki i ubożenia społeczeństwa, a to groziłoby utratą wolności i suwerenności. Związki ze Wspólnotami Europejskimi ułatwią, a członkostwo w nich przesądzi o naszym udziale w Sojuszu Północnoatlantyckim (NATO), gdyby nie doszło do niego wcześniej.

3. Międzynarodowy system bezpieczeństwa

Na kształtowanie się nowych stosunków między narodami w Europie po upadku imperium sowieckiego istotny wpływ wywiera nadal czynnik polityczno-wojskowy. Polska poszukuje powiązań z istniejącymi sojuszami obronnymi i systemami bezpieczeństwa oraz dąży do wzmacniania tych struktur.

Uznając, że Sojusz Północnoatlantycki pozostaje zasadniczym czynnikiem stabilności politycznej i pokoju w Europie, Polska szczególnie ceni euroatlantycki charakter tego sojuszu i opowiada się za obecnością wojsk amerykańskich na naszym kontynencie. Strategicznym celem Polski w latach dziewięćdziesiątych jest członkostwo w NATO oraz w Unii Zachodnioeuropejskiej jako europejskim filarze NATO i istotnym czynniku europejskiego systemu zbiorowego bezpieczeństwa. Obecnie rozwijamy nasze relacje z Sojuszem głównie przez Północnoatlantycką Radę Współpracy. Przyszłe członkostwo naszego kraju w NATO wpłynie korzystnie na stosunki polsko-niemieckie i polsko-rosyjskie.

Polska współdziała z Konferencją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. KBWE określa zasady stosunków międzypaństwowych. Tworzy ramy zapobiegania i rozwiązywania konfliktów, sprzyja redukcji i kontroli zbrojeń oraz umożliwia powoływanie pokojowych misji wojskowych.

Polskim wkładem w umacnianie międzynarodowego bezpieczeństwa jest i pozostanie udział naszych sił zbrojnych w misjach pokojowych powoływanych przez ONZ, a w przyszłości także przez europejskie instytucje międzynarodowe.

4. Nowa współpraca regionalna

Rozpad ZSRR oraz powstanie oprócz Rosji nowych niezależnych państw, zwłaszcza Ukrainy, stworzyło szansę na trwałe zwiększenie bezpieczeństwa na wschodzie Europy. Obecnie jednak jest to region politycznie niestabilny. Na jego terenie znajduje się znaczny potencjał militarny. Możliwość wybuchu konfliktów lokalnych stanowi poważne niebezpieczeństwo. W przypadku rozszerzenia na większy obszar mogłyby one objąć także Polskę. Konflikty zbrojne mogą wywołać groźną dla naszego bezpieczeństwa wielką falę uchodźców ze Wschodu, a także odcięcie lub znaczne ograniczenie dostaw surowców strategicznych.

Zmniejszeniu tych zagrożeń służy współdziałanie Polski z Ukrainą, Rosją i Białorusią oparte na zawartych traktatach dwustronnych. Obejmują one zarówno współpracę gospodarczą jak i współdziałanie w sferze bezpieczeństwa, w tym w niektórych dziedzinach wojskowości.

Zmniejszeniu wspomnianych zagrożeń służy także rozwijana przez Polskę współpraca regionalna z Węgrami i CSRF, a niebawem - w jej miejsce - z Czechami i Słowacją. Niezależnie od kierunku przemian politycznych u naszych południowych sąsiadów dążymy do utrzymania współdziałania w ramach Grupy Wyszehradzkiej. Układ ten nie ma cech sojuszu wojskowego, ale utrwala poczucie bezpieczeństwa i stabilności w regionie.

Polska dąży do skutecznego objęcia państw leżących w Europie Środkowo-Wschodniej przez euroatlantycki system bezpieczeństwa. Sprzyjamy staraniom nowych państw tego obszaru o zadzierzgnięcie więzi z krajami zachodnimi i adaptację własnych struktur do demokratycznych standardów.

5. Obronność

Polska posiada własny potencjał militarny i system obrony państwa. Zdecydowani jesteśmy bronić naszej suwerenności i integralności terytorialnej oraz przeciwstawić się każdej agresji. Dokonujemy obecnie głębokiej transformacji dostosowującej struktury obronne do potrzeb suwerennego, europejskiego państwa średniej wielkości, jakim jest Polska. Zasadniczym elementem systemu obronnego są siły zbrojne stale gotowe do podjęcia zadań bojowych i do wojennego rozwinięcia.

W przypadku konfliktu lokalnego naruszającego nasze terytorium podejmiemy niezwłoczne działania zbrojne w celu zatrzymania i rozbicia nieprzyjaciela. W zasadzie cel ten Polska winna osiągnąć samodzielnie, lecz skorzystanie z pomocy politycznej lub materialnej innych państw może okazać się wskazane. W przypadku wojny wykraczającej poza konflikt lokalny strategią polskich sił zbrojnych będzie możliwie najdłuższe stawianie zorganizowanego oporu celem: powstrzymania inwazji - przez zadawanie agresorowi maksymalnych strat, zademonstrowania determinacji obrony oraz zyskania czasu na reakcję innych państw i instytucji międzynarodowych.

Polska nie upatruje zagrożenia w żadnym z istniejących państw. Siły zbrojne są rozmieszczane w miarę równomiernie na terenie całego kraju, by odeprzeć ewentualny atak z jakiegokolwiek kierunku. Wielkość wojska i podstawowego uzbrojenia jest zgodna z przyjętymi przez Polskę zobowiązaniami międzynarodowymi, które obejmują także naszych sąsiadów. Wojsko Rzeczypospolitej tworzą żołnierze z obowiązkowego i powszechnego poboru oraz kadra zawodowa, której procentowy udział w siłach zbrojnych będzie stopniowo wzrastać. Gwarantuje to profesjonalny i zarazem obywatelski charakter sił zbrojnych oraz zabezpiecza na wypadek mobilizacji odpowiednią liczbę wyszkolonych rezerwistów.

6. Bezpieczeństwo wewnętrzne

Radykalne przemiany ustrojowe dokonywane w Polsce powodują nieuchronnie okresowy wzrost zagrożeń wewnętrznych. Są to niemilitarne zagrożenia polityczne i społeczno-ekonomiczne. Osłabiają one strukturę państwa i zwiększają jego podatność na presję zewnętrzną. Skutki rozpadu tzw. gospodarki socjalistycznej i nieuniknione koszty społeczne przemian związanych z dochodzeniem do gospodarki rynkowej - zwłaszcza bezrobocie - sprzyjają szerzeniu się frustracji, rozprzężenia, emigracji, przestępczości i innych patologicznych zjawisk społecznych. Sytuację pogarszają zagrożenia wynikające z postępującej degradacji środowiska naturalnego.

Zasadniczym sposobem ograniczania negatywnych skutków tych zjawisk jest dążenie do skracania okresu przejściowego. Powodzenie dokonywanych przeobrażeń zależy w znacznym stopniu od udanego przebiegu procesu prywatyzacji oraz skuteczności podjętej reformy administracyjnej, wzmacniającej strukturę kierowania państwem oraz podnoszącej efektywność funkcjonowania organów wymuszających stosowanie i przestrzeganie prawa.

Lech Wałęsa

Warszawa, *2 XI 1992 r.*

Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej

1. Wstęp

Położenie geopolityczne Polski jest szczególnie dogodne dla utrzymywania bliskich kontaktów z wieloma krajami europejskimi. Zarazem jednak usytuowanie naszego kraju na europejskiej osi geostrategicznej sprawia, że problemy obronności i bezpieczeństwa są kluczową kwestią polskiej racji stanu.

Celem Rzeczypospolitej Polskiej jest obrona i umacnianie niepodległej, suwerennej państwowości, gwarantującej respektowanie praw człowieka, wolności i swobód obywatelskich. Trwały, niepodległy i bezpieczny byt państwa jest warunkiem ukształtowania sprawnego systemu demokratycznego, opartego na zasadach społeczeństwa obywatelskiego oraz pomyślnego przeprowadzenia reform rynkowych, usprawniających gospodarkę narodową. Polska, kraj o tysiącletniej tradycji państwowości, przyjęła chrześcijaństwo z Rzymu, włączając się do kręgu cywilizacji zachodniej. Po półwiekowej przerwie naród polski pragnie przywrócenia generalnej orientacji cywilizacyjnej na Zachód. Utrwalając swoją niepodległość i bezpieczeństwo Polska pragnie współuczestniczyć w budowaniu jedności europejskiej i tworzeniu nowego, sprawiedliwego porządku międzynarodowego.

Powyższe przesłanki, a także charakter istniejących i potencjalnych zagrożeń bezpieczeństwa kraju, są podstawą polityki bezpieczeństwa i strategii obronnej Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Uwarunkowania i zagrożenia

Fundamentalne zmiany, jakie zaszły na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych w Europie Środkowej i Wschodniej, stworzyły nowe uwarunkowania bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozpad imperium sowieckiego dokonał się na skutek odrzucenia totalitarnego ustroju politycznego i komunistycznej ideologii. Rozpad ten przyniósł wszystkim państwom i narodom Europy Środkowej i Wschodniej szansę wyzwolenia się spod obcej dominacji, narzucającej totalitarny ustrój polityczny i komunistyczną ideologię. Jako pierwsza wykorzystała ją Polska, następnie z szansy tej skorzystali nasi południowi sąsiedzi: Węgry i CSRF, kraje o podobnych możliwościach gospodarczych, a także aspiracjach politycznych. Wkrótce potem komunizm obalono w Bułgarii, Rumunii i Albanii. Polska znalazła się między jednoczącą się Europą Zachodnią i zdezintegrowanym byłym ZSRR.

Dążenie do połączenia ze Wspólnotami Europejskimi stwarza dla Polski największe nadzieje na utrwalenie niezawisłej państwowości, demokrację i pomyślny rozwój gospodarczy. Jest to geostrategiczny kierunek nie tylko zbliżenia politycznego i gospodarczego, lecz również udziału Polski w efektywnym, zachodnim systemie zbiorowego bezpieczeństwa.

Największym i najbardziej rozwiniętym naszym sąsiadem jest Republika Federalna Niemiec. Współpraca z Niemcami to jedna z głównych dróg wiodących Polskę do zintegrowanej Europy Zachodniej. Także rozwój polskiej gospodarki potrzebuje nieodzownie partnerskich powiązań z gospodarką niemiecką.

Upadek imperium sowieckiego oraz pojawienie się obok Rosji niezależnych państw, zwłaszcza Ukrainy, tworzy nową jakość geostrategiczną. Na wschodzie Europy powstaje całkowicie odmienny układ sił umożliwiający trwałe zwiększenie bezpieczeństwa w skali kontynentu. Polska wykorzystuje tę szansę.

Proces zmian na Wschodzie powoduje jednak szereg zagrożeń, które mogą się ujawnić w najbliższym czasie. Poważnym niebezpieczeństwem byłoby odrzucenie przez państwa będące spadkobiercami ZSRR rozbrojeniowych zobowiązań przejętych po tym imperium. Mogłoby to prowadzić do niekontrolowanego rozprzestrzeniania broni masowego rażenia i braku ograniczeń sił konwencjonalnych. Nie można też wykluczyć groźby wybuchu zbrojnych konfliktów na tle granicznym, etnicznym lub ekonomicznym między nowymi podmiotami politycznymi, z wciągnięciem w orbitę działań militarnych państw ościennych, w tym Polski, lub nawet całego regionu. Groźbą dla naszego bezpieczeństwa mogą stać się: wielka fala migracji ze wschodu, z terenów lub poprzez tereny państw sąsiednich, a także ekonomiczne następstwa zerwania kontaktów handlowych, w szczególności przerwanie dostaw surowców strategicznych oraz odcięcie od tradycyjnych rynków zbytu.

Radykalne przemiany ustrojowe zawsze powodują okresowy wzrost zagrożeń wewnętrznych. Są to przede wszystkim niemilitarne zagrożenia polityczne, społeczno-ekonomiczne i ekologiczne, które osłabiają nasze państwo i zwiększają jego podatność na presję zewnętrzną i infiltrację. Nieuniknione koszty społeczne kryzysu gospodarki centralnie sterowanej i przeprowadzanych reform, zwłaszcza recesja i bezrobocie, sprzyjają szerzeniu się frustracji, rozprzężenia, masowej emigracji, przestępczości i innych patologicznych zjawisk społecznych. Tworzy się atmosfera społeczna umożliwiająca rozprzestrzenianie się groźnych tendencji szowinistycznych. Zasadniczym środkiem przeciwstawiania się tym zagrożeniom jest maksymalne przyspieszanie procesu przemian i skracanie okresu przejściowego. Przedłużanie okresu przebudowy niosłoby ze sobą nieuchronnie pogłębienie napięć i zaburzeń społecznych.

Procesy demokratyzacji systemu politycznego, wprowadzania gospodarki rynkowej i liberalizacji stosunków społecznych wymagają zmian starych struktur i nawyków, co napotyka niejednokrotnie na zdecydowany opór. Postęp przemian hamowany jest zarówno przez niewydolność części aparatu państwowego, jak również przez świadomą opozycję ze strony apologetów dawnego porządku i przez siły ekstremistyczne. Występują blokady świadomościowe społeczeństwa, będące skutkiem długotrwałej sowietyzacji, utrudniające adaptację do nowych warunków.

Istotne znaczenie dla tempa i skuteczności przemian ustrojowych ma przezwyciężenie recesji i umożliwienie dalszego rozwoju ekonomicznego Polski. Niezbędna do tego jest powszechna prywatyzacja i gruntowna zmiana systemu sterowania gospodarką. Ważną rolę odgrywa tu również partnerska współpraca z Zachodem i pomoc z jego strony, zarówno w wymiarze materialnym, jak i instytucjonalnym. Powodzenie przeobrażeń uwarunkowane jest w znacznym stopniu także reformą administracyjną konsolidującą i stabilizującą strukturę państwa oraz podnoszącą efektywność jej funkcjonowania.

3. Zewnętrzne aspekty polityki bezpieczeństwa

Podstawowe zasady

Polska prowadzi politykę bezpieczeństwa zgodną z prawem międzynarodowym, w szczególności z postanowieniami Karty Narodów Zjednoczonych, oraz innymi aktami międzypaństwowymi, zarówno dwustronnymi jak i wielostronnymi. Polityka ta jest także zgodna z postanowieniami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Za szczególnie istotne w stosunkach międzynarodowych uznajemy respektowanie nienaruszalności istniejących w Europie granic, rezygnację z roszczeń terytorialnych, poszanowanie suwerenności, nieingerencję w sprawy wewnętrzne, wyrzeczenie się użycia siły lub groźby użycia siły. W celu zapewnienia bezpieczeństwa kraj nasz chce ściśle współpracować ze wszystkimi sąsiadami i nie zamierza zawierać sojuszy militarnych z jednym z sąsiadów przeciwko innemu.

Sąsiedzką i regionalną współpracę traktujemy także jako drogę ułatwiającą wspólne włączenie się w przyszły, ogólnoeuropejski system bezpieczeństwa zbiorowego. Polska jest zainteresowana zbudowaniem takiego systemu zbiorowego bezpieczeństwa, który obejmowałby Europę i Amerykę Północną. Opowiadamy się za opracowaniem i przyjęciem przez wszystkie państwa modelu niekonfrontacyjnej doktryny militarnej, zakładającej zwiększanie bezpieczeństwa nie tylko danego kraju, ale również bezpieczeństwa innych, zwłaszcza sąsiednich państw.

Polska popiera wzrost jawności i budowanie zaufania międzynarodowego w sferze militarnej. Eliminowanie atmosfery niepewności i wzajemnych podejrzeń uważamy za ważny czynnik zmniejszenia zagrożeń wojennych.

Uznajemy za godną rozwijania ideę tworzenia wielonarodowych sił zbrojnych i udział w nich Polski. Uważamy za możliwe tworzenie mieszanych jednostek wojskowych wspólnie z naszymi sąsiadami. Będziemy nadal kierować oddziały Wojska Polskiego do udziału w Siłach Pokojowych ONZ lub do działania w innych misjach ONZ, KBWE, NATO, Północnoatlantyckiej Rady Współpracy lub Unii Zachodnioeuropejskiej.

Rozbrojenie

Polska popiera inicjatywy rozbrojeniowe i będzie nadal aktywnie uczestniczyć w odnośnych rokowaniach. Uważamy za szczególnie ważne negocjacje i wynikające z nich umowy dotyczące redukcji i ograniczenia sił zbrojnych, w tym zwłaszcza sił konwencjonalnych w Europie. Polska będzie dążyć do stworzenia w Europie nowego ładu wojskowego, który eliminowałby możliwość przeprowadzenia niespodziewanego ataku i działań ofensywnych na dużą skalę. Kraj nasz opowiada się za ścisłym przestrzeganiem zasady nieproliferacji broni jądrowej oraz za redukcją arsenałów nuklearnych.

Posiadanie własnego potencjału obronnego jest jednym z podstawowych atrybutów naszej suwerenności. Zgodnie z procesem rozbrojeniowym Polska aktualnie dokonuje koniecznej restrukturyzacji i konwersji przemysłu zbrojeniowego, nadmiernie rozbudowanego i tendencyjnie ukierunkowanego w okresie przymusowej przynależności do Układu Warszawskiego.

Współpraca międzynarodowa

Polska zamierza rozwijać kontakty i współpracę w dziedzinie obronności z sąsiadami i z innymi państwami. Pragniemy rozszerzać formy wojskowej współpracy naukowej, szkoleniowej i kulturalnej. Jesteśmy zainteresowani wspólnymi konferencjami, wymianą studentów i stażystów wojskowych oraz organizowaniem wspólnych praktyk, ćwiczeń i manewrów. Uważamy za pożądane wzajemne wizyty i imprezy zapoznawcze.

W eliminowaniu źródeł potencjalnych konfliktów zbrojnych Polska przypisuje duże znaczenie także innym niż polityczne i militarne dziedzinom ludzkiej aktywności. Kraj nasz dąży do rozszerzania współpracy ekonomicznej i przeciwstawia się stosowaniu dyskryminacyjnych ograniczeń w tej sferze. Jesteśmy przeciwni wykorzystywaniu przewagi gospodarczej jednych państw do narzucania swej woli innym państwom. Uznajemy, że partnerstwo ekonomiczne na arenie międzynarodowej oraz zdrowa gospodarka rynkowa wewnątrz kraju są istotnymi czynnikami stabilizacji politycznej, która zmniejsza niebezpieczeństwo konfliktu zbrojnego. Opowiadamy się za ułatwianiem wszelkich kontaktów międzyludzkich, które zapewniają swobodny przepływ informacji, przenikanie kultur i eliminowanie uprzedzeń nacjonalistycznych.

W interesie Polski leży współkształtowanie systemu bezpieczeństwa międzynarodowego, który będzie coraz efektywniej eliminować zagrożenia militarne i sprzyjać budowie równowagi interesów oraz współpracy w rozwiązywaniu globalnych problemów i wyzwań. Podstawową zasadą polityki bezpieczeństwa zewnętrznego naszego państwa jest traktowanie Europy i Ameryki Północnej jako jednolitego obszaru bezpieczeństwa. Tworzony stopniowo system bezpieczeństwa europejskiego może stać się w przyszłości głównym gwarantem suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej.

Polska działa na rzecz rozbudowy kooperatywnego systemu bezpieczeństwa, składającego się z wielu uzupełniających i zazębiających się instytucji międzynarodowych. Zamierzamy nie tylko rozwijać, ale także inicjować nowe formy więzi dwustronnych, przede wszystkim z państwami sąsiednimi, z innymi państwami europejskimi oraz z krajami Ameryki Północnej. Dążymy do uczestnictwa w powiązaniach wielostronnych, w tym zwłaszcza ze Wspólnotami Europejskimi i Sojuszem Północnoatlantyckim. Kraj nasz jest aktywnym uczestnikiem Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Sojusz Północnoatlantycki

Sojusz Północnoatlantycki (NATO) pozostaje głównym czynnikiem stabilności i bezpieczeństwa w Europie. Uznajemy dalszą obecność militarną USA w Europie za niezbędną, gdyż wpływa ona korzystnie na procesy przemian politycznych w naszym regionie i stabilizuje sytuację na całym kontynencie.

Polska dąży do uzyskania członkostwa w NATO. Będziemy kontynuować rozbudowywanie systemu naszych kontaktów, współpracy i konsultacji politycznych z różnymi strukturami tej organizacji. Działać będziemy na rzecz tworzenia sieci porozumień dwustronnych z poszczególnymi członkami NATO w sprawach obronności i bezpieczeństwa. Jesteśmy zainteresowani rozwijaniem i intensyfikowaniem współpracy w ramach Północnoatlantyckiej Rady Współpracy, do której należymy.

Proces KBWE

W interesie państwa polskiego leży jego wkład w działalność i zwiększenie skuteczności działania Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Nasza aktywność skupiać się będzie na wykorzystywaniu mechanizmów i instytucji KBWE do zapobiegania konfliktom i rozładowywania napięć między państwami członkowskimi. Polska będzie też wspomagać inicjowany przez KBWE proces szeroko rozumianej integracji europejskiej, wprowadzania i umacniania wspólnych norm i standardów. Polska zamierza wykorzystywać ten proces przy układaniu stosunków dwustronnych z innymi państwami. Będziemy uczestniczyć w prowadzonych w ramach KBWE rokowaniach rozbrojeniowych przyczyniając się do tworzenia na obszarze Europy systemu ograniczonych zbrojeń i przejrzystości wysiłku wojskowego.

Dla interesów Polski proces KBWE jest szczególnie ważny jako mechanizm stabilizujący politycznie i militarnie nowe kraje członkowskie powstałe na obszarach byłego ZSRR. KBWE umacnia także związki USA i Kanady z Europą oraz praktyczne zaangażowanie tych państw w sprawy naszego kontynentu.

Wspólnoty Europejskie

Długofalowym priorytetem polskiej polityki zagranicznej jest osiągnięcie członkostwa naszego kraju we Wspólnotach Europejskich. Będzie ono najlepszym zabezpieczeniem naszych interesów politycznych i gospodarczych. Został już zawarty układ o stowarzyszeniu z WE. Należymy do Rady Europy, co sprzyja integracji w szerszym znaczeniu. Konieczna jest ratyfikacja szeregu europejskich konwencji i tym samym dostosowanie naszych norm prawnych, gospodarczych, technicznych i ekologicznych do standardów europejskich.

Integracja gospodarcza i polityczna Polski z jednoczącą się Europą Zachodnią jest procesem trudnym i długofalowym. Przyjęcie do Wspólnot Europejskich możemy uzyskać po wydobyciu kraju z kryzysu i zmniejszeniu opóźnienia naszego rozwoju w stosunku do państw zachodnich. Do tego czasu Wspólnoty mogą powiększy się o nowe państwa członkowskie i rozszerzyć zakres swego działania.

Polska sprzyja ewolucji Wspólnot Europejskich w kierunku nadania im charakteru gospodarczo-politycznego, obejmującego także kwestie bezpieczeństwa. Z zainteresowaniem śledzimy rozwój Unii Zachodnioeuropejskiej, jako ewentualnej przyszłej struktury militarnej Wspólnoty Europejskiej i zarazem europejskiej części NATO. Będziemy dążyć do rozwoju stosunków z UZE oraz do uzyskania w niej pozycji równoległej do pozycji we Wspólnotach.

Porozumienia regionalne i sąsiedzkie

W centrum i na południu Europy powstały obecnie nowe porozumienia regionalne, u podstaw których leżą geograficzne i historyczne podobieństwa oraz specyfika regionu. Taki charakter ma współpraca między Polską, CSRF i Węgrami, czyli tzw. Trójkąt Wyszehradzki.

Polskę łączy z Węgrami i CSRF, a niebawem z Czechami i Słowacją jako odrębnymi państwami, nie tylko znaczne podobieństwo poziomów rozwoju społeczno-gospodarczego oraz kierunku reform i strategii politycznej, lecz także ciężar wydarzeń najnowszej historii, a zwłaszcza czynna walka z dominacją sowiecką. Efektywna współpraca w Trójkącie staje się probierzem zdolności integracyjnych tych krajów z zachodnią częścią kontynentu.

Po przemianach, jakie przechodzi CSRF i po wyłonieniu się Czech i Słowacji jako niepodległych państw, porozumienie wyszehradzkie powinno przyczyniać się nadal do utrwalenia stabilizacji politycznej w naszym regionie i tym samym wpływać korzystnie na warunki bezpieczeństwa w Europie. Naszym wspólnym celem strategicznym jest włączenie się w system zachodnioeuropejski. Nie zamierzamy doprowadzać do powstania samodzielnego bloku czy koalicji obronnej odnośnych państw. Nie należy jednak wykluczać możliwości rozszerzenia funkcjonowania Trójkąta (Czworokąta), tak w wymiarze podmiotowym, jak i przedmiotowym. Polska dołoży wszelkich starań, aby w zmienionej sytuacji utrzymać i rozwijać współpracę prowadzoną dotąd w Trójkącie.

W interesie Polski leży rozwój przyjaznych stosunków i współpracy, opartych na poszanowaniu norm i zasad prawa międzynarodowego, z naszymi sąsiadami ze wschodu: Rosją, Ukrainą, Białorusią i Litwą. Przywiązujemy dużą wagę do traktatu z Rosją i liczymy na dotrzymanie zobowiązania wycofania z Polski wojsk rosyjskich. System powiązań ekonomicznych ze Wschodem powinien stworzyć nowe perspektywy regionalnej współpracy, odpowiadające naszym wspólnym potrzebami i interesom. Szczególnie współpraca Polski z Ukrainą powinna stać się istotnym czynnikiem stabilizującym sytuację w naszym regionie. Także współpraca wyszehradzka może odgrywać pozytywną rolę jako swego rodzaju łącznik między Wspólnotą Europejską a Ukrainą, Białorusią i innymi państwami regionu.

W budowaniu stosunków z Republiką Federalną Niemiec należy rozszerzać wspólnotę interesów wynikającą z sąsiedztwa i powiązań europejskich obu państw. Trzeba przezwyciężać tkwiące w tradycyjnej mentalności uprzedzenia. Jest to zadanie nie tylko dla obu państw, lecz także dla obu narodów.

W obecnej sytuacji, kiedy urzeczywistnić się mogą nadzieje na trwałe ułożenie stosunków Polski z Niemcami na gruncie przyjaźni i dobrosąsiedzkiej współpracy, szczególnie należy dbać o ukształtowanie kontaktów i współdziałań, wolnych od akcentów nacjonalizmu, hegemonizmu lub ksenofobii. Odnosi się to do sfery politycznej i ekonomicznej, zarówno w wymiarze ogólnoeuropejskim, jak i regionalnym. Republika Federalna Niemiec bardzo wyraźnie góruje nad Polską potencjałem i możliwością ekspansji gospodarczej. Tym większe znaczenie nasz kraj przywiązuje do procesu integracji europejskiej ułatwiającej nam zbudowanie stosunków dwustronnych na zasadach partnerskich. Liczymy, że integracja europejska umożliwi nam ostateczne przezwyciężenie wzajemnych urazów i resentymentów.

4. Aspekty gospodarczo-obronne

Z punktu widzenia bezpieczeństwa narodowego podstawowym zadaniem gospodarki jest zaspokajanie materialnych potrzeb obronnych państwa, a w szczególności:

- zapewnianie optymalnych warunków do utrzymania i szkolenia sił zbrojnych w czasie pokoju,

- przygotowywanie bazy do wykonania przez armię zadań w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,

- stworzenie warunków przetrwania ludności w sytuacjach ekstremalnych.

Zadania gospodarki na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa narodowego ustalają naczelne organa władzy ustawodawczej i wykonawczej państwa, realizują zaś wszystkie

podmioty administracji państwowej, samorządowej i gospodarczej. Obowiązek tworzenia i utrzymania infrastruktury gospodarczo-obronnej ciąży głównie na kierownikach ministerstw i na wojewodach. Funkcje zaspokajania potrzeb bieżących należy łączyć z funkcjami obronnymi. Wszystkie regiony kraju w równym stopniu muszą być przygotowane także do prewencji antyterrorystycznej i ochrony przed skutkami klęsk żywiołowych, katastrof ekologicznych i innych niemilitarnych zagrożeń cywilizacyjnych i biologicznych.

Ponoszenie kosztów związanych z utrzymaniem niezawisłości państwa jest obowiązkiem wszystkich obywateli Rzeczypospolitej. W sytuacjach wzrastającego zagrożenia podjęte zostaną przez władze państwowe działania umożliwiające finansowanie potrzeb ze środków pozabudżetowych, takich jak pożyczka narodowa, depozyty, daniny czy zbiórki publiczne. Powszechny obowiązek obrony nakłada również na podmioty samorządowe i gospodarcze oraz na poszczególnych obywateli zobowiązania do ponoszenia kosztów związanych z przygotowaniami obronnymi państwa. Zakres tych obowiązków uregulowany jest konstytucyjnie i ustawowo.

Podstawowym źródłem wyposażenia sił zbrojnych oraz instytucji i organów powołanych do dbałości o bezpieczeństwo narodowe jest produkcja przemysłu krajowego. Funkcjonowanie wybranych zakładów przemysłu obronnego będzie chronione gwarancjami państwowymi. Państwo będzie sprzyjać rozwojowi tych działów przemysłu obronnego, których wyroby spełnią kryteria przydatności na współczesnym polu walki oraz konkurencyjności na rynkach zagranicznych. Jednocześnie tworzone będą dogodne warunki dla angażowania kapitału prywatnego, państwowego i spółdzielczego w działalność związaną z obronnością. Stosowane będą również zachęty do wprowadzania elastycznych programów wytwórczych przez niektórych producentów, aby było możliwe przestawienie produkcji na celę obronne w możliwie krótkim czasie.

Dla systemu bezpieczeństwa narodowego istotny jest rozwój badań naukowych. Państwo będzie stwarzać warunki dla rozwoju tych dziedzin nauki, które przyczynią się do jakościowego i ilościowego umocnienia potencjału obronnego kraju. Ich finansowanie odbywać się będzie zarówno z nakładów ogólnych na naukę, jak i ze środków własnych podmiotów realizujących zadania obronne.

Utrzymane zostaną dotychczasowe strategiczne kierunki działań, zmierzających do przygotowania infrastruktury gospodarczej kraju dla potrzeb obronnych. Kontynuowane będą prace związane z przygotowaniem szlaków i linii komunikacyjnych, ciągów energetycznych i gazowych do działań w warunkach wojny, a także gromadzeniem rezerw żywności oraz surowców i materiałów strategicznych. Ze względu na niewłaściwe rozmieszczenie tych rezerw nastąpi ich przemieszczenie w ten sposób, aby zlokalizować je w miarę równomiernie na terytorium kraju i niezbyt blisko granic.

W celu zagwarantowania bezpieczeństwa energetycznego kraju zapewnione zostaną w bieżącym dziesięcioleciu warunki zakupu ropy naftowej i gazu ziemnego z różnych, niezależnych źródeł.

Duże szanse wzmocnienia bezpieczeństwa narodowego tkwią we współpracy międzynarodowej w dziedzinie gospodarczo-obronnej. Polska jest zainteresowana kooperacją w przemyśle zbrojeniowym, wymianą handlową sprzętu i uzbrojenia oraz prowadzeniem wspólnych badań naukowych i wdrożeniowych w dziedzinie obronności z państwami członkowskimi NATO, CSRF i Węgrami oraz z innymi krajami. Pozwoli to na efektywniejsze wykorzystanie potencjałów przemysłu zbrojeniowego państw współpracujących oraz stanie się jeszcze jednym czynnikiem sprzyjającym budowaniu wzajemnego zaufania.

5. Założenia strategii obrony

Celem strategicznym obrony Rzeczypospolitej Polskiej jest zachowanie suwerenności, niepodległości i integralności terytorialnej państwa. Cel ten jest realizowany przez:

- przygotowanie, rozbudowę i utrzymywanie infrastruktury obronnej państwa;
- przygotowanie obronne społeczeństwa;
- działania obronne i interwencyjne polskich sił zbrojnych podejmowane w potrzebie.

Strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej nie zakłada istnienia określonego przeciwnika i ustalonego scenariusza działań wojennych. Jest ona ukierunkowana na opanowywanie i rozwiązywanie sytuacji kryzysowych o charakterze militarnym.

Polska będzie dążyć do rozwiązywania wszelkich kwestii spornych na drodze negocjacji, mediacji, koncyliacji, arbitrażu lub sądownictwa międzynarodowego, a także innych metod stosowanych przez ONZ, KBWE lub w przyszłości przez inne organizacje, których nasz kraj będzie członkiem. W razie niemożności zapobieżenia konfliktowi zbrojnemu, którego Rzeczpospolita Polska będzie stroną (lub uczestnikiem, o ile wyniknie to z zawartych umów międzynarodowych), przeciwstawimy się czynnie agresji zbrojnej kontynuując jednocześnie wysiłki dyplomatyczne w celu zakończenia konfliktu.

W przypadku wojny wykraczającej poza konflikt lokalny strategią Polski będzie możliwie najdłuższe stawianie oporu celem: powstrzymania inwazji - przez zadawanie agresorowi maksymalnych strat, zademonstrowania determinacji obrony i zyskania czasu na reakcję innych państw i instytucji międzynarodowych. W razie konfliktu o mniejszej intensywności będą prowadzone samodzielne działania obronno-interwencyjne w celu jak najszybszego zlokalizowania, zatrzymania i rozbicia nieprzyjacielskiego zgrupowania inwazyjnego. Zostaną też podjęte działania patrolowe, osłonowe, blokujące, przeciwdywersyjne i antyterrorystyczne.

Dla zapewnienia funkcjonowania państwa i życia narodu w warunkach wojny konieczna będzie realizacja trzech grup zadań:

- ochrona ludności i struktur państwa,
- organizowanie i uzupełnianie wsparcia logistycznego sił zbrojnych,
- organizowanie i zaspokajanie materialnych i duchowych potrzeb ludności.

Ochronę ludności i struktur państwa w czasie wojny zapewnia się przez przeciwdziałanie penetracji wywiadowczej i sił specjalnych przeciwnika, egzekwowanie przestrzegania prawa i postanowień właściwych władz administracyjnych i wojskowych, oraz likwidowanie skutków działań wojennych. Organizowanie i uzupełnianie wsparcia logistycznego sił zbrojnych obejmuje zwłaszcza: wzmocnienie tych sił żołnierzami rezerwy i poborowymi, zaopatrywanie w sprzęt techniczny i środki materiałowe, pomoc medyczną oraz wszelkiego rodzaju posługi duchowe i wsparcie moralne.

Zaspokajanie potrzeb sił zbrojnych i ludności w warunkach wojny wymagać będzie podporządkowania gospodarki narodowej celom wojennym. Konieczne będzie czuwanie nad wielkością i asortymentem produkcji dóbr podstawowego użytku i dystrybucji tych dóbr, a także prowadzenia działalności informacyjnej i kulturalnej integrującej naród wokół realizacji podstawowych zadań czasu wojennego.

Uczestnictwo Polski w międzynarodowych systemach bezpieczeństwa zakłada możliwość jej militarnego zaangażowania w rozwiązywanie konfliktów poza terytorium naszego kraju w oparciu o wiążące nas traktaty i na podstawie decyzji właściwych organów międzynarodowych. Wojsko Polskie musi więc być stale przygotowane do formowania zgrupowań operacyjnych w celu wykonania różnorodnych zadań w ramach misji i ekspedycji zbrojnych w składzie wielonarodowych sił sojuszniczych.

6. System obronny

Dla przeciwdziałania zagrożeniom wojennym, a także w celu realizacji zewnętrznych i wewnętrznych zadań obronnych, utrzymuje się w czasie pokoju i rozwija na czas zagrożenia i wojny system obronny Rzeczypospolitej Polskiej. Jego głównymi elementami są:

- siły zbrojne,
- pozamilitarne ogniwa obronne,
- system kierowania obronnością.

Siły zbrojne

Na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego oraz jego bezpieczeństwa i pokoju stoją Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. Mają one charakter ogólnonarodowy i działają zgodnie z polską racją stanu.

Głównym ich zadaniem jest natychmiastowe stawienie oporu każdej agresji militarnej. Siły zbrojne realizują to zadanie przy współdziałaniu z innymi strukturami systemu obronnego. W razie próby naruszenia granic państwowych z zamiarem pozbawienia suwerenności lub integralności terytorialnej Polski, siły zbrojne zastosują wobec napastnika środki i formy walki, jakie w konkretnej sytuacji uznane zostaną za konieczne. W przypadku utraty możliwości prowadzenia działań regularnych siły zbrojne przejdą do innych form walki, w tym do walki partyzanckiej. Ponadto Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej są przygotowane do wykonania zadań wynikających z zobowiązań i umów międzynarodowych, wiążących Polskę w chwili powstania konfliktu. Siły zbrojne mogą być użyte również do likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej opierają się na systemie służby wojskowej obowiązkowej i zawodowej. Zmierzać się będzie do wzrostu udziału żołnierzy zawodowych w wojsku polskim do około 60-70%. Wyposażenie w podstawowe uzbrojenie utrzymywane będzie na poziomie nie przekraczającym limitów ustalonych w traktatach rozbrojeniowych. Skład, wyposażenie i rozmieszczenie wojsk na obszarze kraju mają zapewnić: utrzymanie części sił zbrojnych w gotowości do natychmiastowych działań, sprawną realizację mobilizacyjnego rozwinięcia potencjału bojowego oraz przejścia państwa na system wojennego gospodarowania i zaopatrzenia. W ciągu najbliższych kilku lat konieczne jest dokonanie przemieszczenia wojsk tak, aby odpowiadało ono nowej sytuacji geostrategicznej suwerennej Polski.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej składają się z trzech rodzajów wojsk:

- sił lądowych,

- wojsk lotniczych i obrony powietrznej,

- marynarki wojennej.

W ich strukturach występują wojska operacyjne oraz siły i środki obrony terytorialnej. Wojska operacyjne są przygotowane do wykonania głównych zadań podczas działań wojennych. Siły obrony terytorialnej wspierają i zabezpieczają działania wojsk operacyjnych oraz realizują samodzielne działania ochronno-obronne w wyznaczonych rejonach odpowiedzialności.

Wojska lądowe stanowią trzon Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Przeznaczone są do odparcia lądowo-powietrznych uderzeń agresora aktywnymi działaniami obronnymi we współdziałaniu z pozostałymi rodzajami wojsk, w dowolnym rejonie kraju, na każdym kierunku i wobec każdej formy zagrożenia militarnego.

Wojska lotnicze i obrony powietrznej stanowią rodzaj sił zbrojnych o najwyższym stopniu gotowości bojowej w okresie pokoju. Ich głównym zadaniem jest zapewnienie osłony obszaru Rzeczypospolitej Polskiej i przeciwdziałanie naruszeniom polskiej przestrzeni powietrznej.

Marynarka wojenna jest przeznaczona głównie do obrony morskiej granicy państwa, ochrony żeglugi i interesów gospodarczych w polskich obszarach morskich oraz obrony wybrzeża przy współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych.

Zdolność bojową Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej osiąga się przez wysokie morale, dyscyplinę i wyszkolenie żołnierzy oraz wyposażenie oddziałów w nowoczesne uzbrojenie i sprzęt. Priorytetowo traktuje się doskonalenie struktur organizacyjnych wojsk, rozwój środków i systemów rozpoznania, dowodzenia, walki radioelektronicznej, kierowania ogniem oraz obrony powietrznej i przeciwpancernej. Sprawne funkcjonowanie sił zbrojnych zapewni system wsparcia logistycznego wojska, z wykorzystaniem wydzielonego potencjału wszystkich sektorów gospodarki narodowej.

W czasie pokoju siły zbrojne są utrzymywane w gotowości bojowej i mobilizacyjnej, zapewniającej sprawność na wypadek potrzeby ich operacyjnego rozwinięcia. Potencjał wojska w okresie pokoju jest dostosowany do potrzeb strategiczno-operacyjnych i możliwości ekonomicznych państwa. Stopień skompletowania jednostek oraz system ich uzupełniania różnicuje się stosownie do zadań przewidywanych na czas wojny.

Przejście sił zbrojnych ze struktury i stanu liczebnego czasu pokoju na struktury i stan liczebny czasu wojny odbywa się przez ich mobilizacyjne rozwinięcie. Zasadniczym czynnikiem gwarantującym osiągnięcie wymaganego potencjału bojowego jednostek wojskowych jest planowe gromadzenie wyszkolonych rezerw osobowych oraz środków transportowych i materiałowych. W procesie tym, oprócz wojskowych ogniw dowodzenia i zarządzania, uczestniczą także określone organa rządowej administracji ogólnej i samorządów terytorialnych. Dowodzenie wojskami w okresie zagrożenia i wojny realizuje się przez rozwinięty wojenny system dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej. Jest on integralną częścią systemu kierowania obroną państwa.

Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej jest Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. W czasie pokoju całokształtem działalności sił zbrojnych kieruje Minister Obrony Narodowej.

Pozamilitarne ogniwa obronne

Ochrona ludności przed katastrofalnymi zagrożeniami przemysłowymi, klęskami żywiołowymi i skutkami działań wojennych jest konstytucyjnym obowiązkiem wszystkich organów władzy, administracji państwowej i samorządowej, a także obowiązkiem organizacji społecznych i podmiotów gospodarczych. Zadania wynikające z tego obowiązku polegają głównie na rozpoznawaniu, zapobieganiu i zwalczaniu wszelkich form zagrożeń godzących w bezpieczeństwo narodu i państwa. Dotyczy to obronności państwa, panującego w nim porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz życia i mienia ludności w okresie pokoju i wojny.

Poważnymi zagrożeniami dla zdrowia i mienia ludzi, nie związanymi bezpośrednio z działaniami zbrojnymi, są przestępstwa kryminalne. Zapobieganie im, a także ich ujawnianie i zwalczanie jest podstawowym, ustawowym obowiązkiem wszystkich wyspecjalizowanych służb podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, a więc: Urzędu Ochrony Państwa, Policji, Straży Granicznej i innych formacji. Pomoc obywateli w realizacji tych zadań jest ich powinnością prawną i moralną wobec państwa i własnego środowiska.

Obronie Cywilnej Kraju powierza się koordynację działań wszystkich sił i środków służących ochronie życia i mienia ludności oraz dóbr kultury, w ramach systemu obronnego państwa. Obronę Cywilną, zgodnie z postanowieniami międzynarodowego prawa wojennego, zobowiązuje się do:

- planowania przedsięwzięć w zakresie ochrony życia i zdrowia ludności, ochrony zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej oraz dóbr kultury przed skutkami działań wojennych,

- organizowania wykrywania zagrożeń w powyższym zakresie,

- ostrzegania i alarmowania ludności oraz jej ewakuacji,

- przygotowania obiektów ochronnych,

- zaopatrywania ludności w sprzęt i środki ochrony indywidualnej,

- chronienia dóbr niezbędnych do przetrwania,

- organizowania akcji ratunkowych i likwidacji skażeń.

Obronie Cywilnej Kraju zapewnia się warunki i możliwości sprawnego działania. W tym celu przygotowuje się i wyznacza personel kadrowy, tworzy odpowiednie warunki jego funkcjonowania oraz wyposaża w niezbędne materiały i środki. Organizuje się szkolenie w ogólnym systemie edukacji narodowej, w ośrodkach wyspecjalizowanych, w terenowych jednostkach administracji państwowej, samorządu terytorialnego i zakładach pracy. Angażuje się w tym celu także środki masowego przekazu.

Działania wojenne stanowią najwyższą formę zagrożeń masowej utraty życia i mienia ludności. Użycie bojowych środków rażenia może spowodować dodatkowo katastrofy przemysłowe i ekologiczne. Obrona cywilna w czasie wojny zachowuje neutralność zbrojną. Jej zadaniem jest przygotowanie i realizacja działań niosących pomoc ludności, również na terenach czasowo zajętych przez nieprzyjaciela.

System kierowania obronnością

Zasadnicze funkcje w systemie kierowania obronnością państwa w czasie pokoju określa Konstytucja RP. Realizują je: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej oraz Prezes Rady Ministrów i Rada Ministrów.

Kierowanie obronnością państwa sprawują wszystkie organa władzy i administracji państwowej i samorządowej, stosownie do kompetencji i zadań obronnych przypisanych im w Konstytucji i innych ustawach. Ich wspólnym celem jest przygotowanie i utrzymanie na odpowiednim poziomie potencjału obronnego państwa w czasie pokoju oraz sprawne rozwinięcie i skuteczne wykorzystanie tego potencjału w przypadku zagrożenia i wojny. Tworzy się i utrzymuje w czasie pokoju odpowiednią infrastrukturę zapewniającą organom państwowym możliwość sprawnego wypełniania tego zadania.

Sejm każdego roku uchwala wysokość środków na bezpieczeństwo i obronę państwa w ramach ustawy budżetowej, w tym na utrzymanie i rozwój Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Parlament uchwala również wszystkie inne regulacje ustawowe dotyczące obronności i kontroluje ich stosowanie.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej koordynuje wypracowywanie strategii obronnej państwa, a jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych ustala główne kierunki ich rozwoju. Prezydent kontroluje przebieg przygotowań obronnych, realizowanych pod kierownictwem Prezesa Rady Ministrów przez ministrów, wojewodów i inne organa administracji publicznej. Organem wykonawczym Prezydenta jest w tym zakresie Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. Główne zadania obronne na szczeblu rządowym przypadają Ministrowi Obrony Narodowej oraz Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Spraw Zagranicznych.

W razie zagrożenia bezpieczeństwa następuje rozwijanie wojennego systemu kierowania państwem. Najwyższymi ośrodkami decyzyjnymi w okresie zagrożenia i wojny są: Prezydent i Rząd. Sejm powołuje na okres wojny Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, a gdy Sejm nie obraduje powołuje go Prezydent. Naczelny Dowódca, podlegający bezpośrednio Prezydentowi, sprawuje strategiczne dowodzenie całością sił zbrojnych. Prezydent ustala w czasie pokoju skład i zadania organów doradczych, a na czas wojny - sztabu wojennego prezydenta.

W okresie zagrożenia i wojny Prezes Rady Ministrów kieruje nadal pracami rządu, ministrów, wojewodów i innych organów administracji państwowej, odpowiedzialnych za funkcjonowanie wszystkich struktur pozamilitarnych państwa. Szczególnym zadaniem Prezesa Rady Ministrów i podległych mu resortów jest organizowanie wsparcia, zaopatrzenia i obsługi sił zbrojnych przez sektor cywilny oraz ochrona ludności przed skutkami działań wojennych. Wojewodowie są upoważnieni do podejmowania decyzji w sprawach obronności, obowiązujących wszystkie jednostki administracyjne, gospodarcze i samorządowe działające w systemie obrony województwa.

7. Zakończenie

Szczegółowe zadania wykonawcze wynikające z niniejszego dokumentu zostaną określone przez odpowiednie organa władzy i administracji państwowej oraz kierownictwa organizacji i instytucji, stosownie do zakresu ich kompetencji w sprawach obronności.

Niniejszy dokument został jednomyślnie przyjęty na posiedzeniu Komitetu Obrony Kraju w dniu 2 listopada 1992 roku.